

הלכות קריאת ספר תורה

מפתח ההלכות

- קלה. סדר קריאת התורה ביום חמישי ושני.
- קלו. מי הם הנקראים לספר תורה בשבת.
- קלז. כמה פסוקים צריך לקרוא לכל אחד.
- קלח. שלא לשייר פרשה פחות משלושה פסוקים.
- קלט. סדר קריאת התורה וברכותיה.
- קמ. דיני הפסק בברכת התורה.
- קמא. דיני הקורא והמקרא.
- קמב. דין מי שקרא וטעה. ובמקום שאין שם מי שיודע לקרות בדיוק.
- קמג. דין אם נמצא ספר תורה מוטעה. ויתר דיני ההפטרה.
- קמד. שלא לדלג בתורה מענין לענין. ודיני ההפטרה.
- קמה. דיני המתרגמין.
- קמו. שלא לדבר בשעת הקריאה.
- קמז. דיני גלילת ספר תורה.
- קמח. שלא יפשיט שליח ציבור התיבה.
- קמט. שהציבור לא יצאו מבית הכנסת עד שיצניעו ספר תורה.

הלכות קריאת ספר תורה

קלה. סדר קריאת התורה ביום חמישי ושני (ובו י"ד סעיפים)

א. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורים שלושה. אין פוחתים מהם ואין מוסיפין עליהם ואין מפטירין בנביא.

הגה:

ואם היו שני חתנים בבית הכנסת, והם ישראלים, מותר להוסיף לקרות ארבעה, דלדידהו הוי כיום טוב שמותר להוסיף. ונראה דהוא הדין לשני בעלי ברית, דיום טוב שלה הוא. כדלקמן סימן תקנ"ט. ודין שבת ויום טוב - עיין לקמן ריש סימן רפ"ב לענין הוספה.

ב. מקום שמפסיקין בשבת בשחרית, שם קורים במנחה, ובשני וחמישי, ובשבת הבאה.

הגה:

אם בטלו שבת אחת קריאת הפרשה בציבור - לשבת הבאה קורין אותה פרשה עם פרשה השייכת לאותה שבת. ועיין לקמן סימן רצ"ב.

ג. כהן קורא בתורה ראשון, אחריו לוי, אחריו ישראל.

ד. המנהג הפשוט - שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל, והוא שהכהן יודע לקרות. שאם אינו יודע לקרות היאך יברך על התורה?

הגה:

מיהו אם יוכל לקרות עם השליח ציבור מלה במלה סגי בכך כדלקמן סימן קל"ט.

ה. אם ספר תורה פתוח והכהן קורא את "שמע" - אינו רשאי להפסיק, וקוראים ישראל במקומו.

הגה:

וכן בתעניות שאחר פסח וסוכות, שקורין 'ויחל', אם אין הכהן מתענה קורין לישראל. וטוב שילך הכהן מבית הכנסת.

באורים

א. דלדידהו - עבורם.

בעלי ברית - הנוגעים הישירים בברית מילה, והם: אבי התינוק, המוהל והסנדק.

ד. מנהג פשוט - מנהג שפשט בקהילות ישראל.

ד. מיהו - אבל. סגי בכך - די בכך.

ה. 'ויחל' - פסוקים החל מ - שמות לב. יא.

קלה. הלכות קריאת ספר תורה

ו. אם נכנס הכהן לבית הכנסת אחר שהתחיל הישראל לברך ברכת התורה- אינו פוסק. אבל "ברכו" לא הוי התחלה. ועומד הישראלי בתיבה עד שישלימו כהן ולוי ואז יקרא. אם אין כהן בבית הכנסת- קורא ישראל במקום כהן, ולא יעלה אחריו לוי.

הגדה:

אבל ל -ראשון' יוכל לעלות. וכשקורין אותו אומרים: 'במקום כהן' שלא יטעו לומר שזה כהן.

ז. אם היו כהן ולוי בבית הכנסת - וקרא הכהן וסבור שאין שם לוי והתחיל לברך ברכת התורה שנית- אין מפסיקין אותו.

ח. אם אין לוי בבית הכנסת- כהן שקרא ראשון מברך שנית וקורא במקום לוי. אבל לא כהן אחר, שלא יאמרו שהראשון פגום.

ט. וכן לא יעלו שני לויים זה אחר זה, כדי שלא יאמרו שאחד מהם פגום.

י. נהגו לקרות כהן אחר כהן בהפסק ישראל ביניהם. ואומר החזן, כשקורא לשני: 'אף על פי שהוא כהן'. וכיוצא בזה נוהגים בלוי אחר לוי.

הגדה:

ולכן מותר לעלות גם כן ל'מפטיר' בכי האי גוונא. ואם קורא: 'מפטיר' סתם אין לחוש לפגמו, דהרי לא מזכיר שמו. ויש אומרים דאין לקרות כהן או לוי למנין שבעה. אבל לאחר שגשלים המנין יכולין לקרות כהן או לוי. וכן נוהגין במדינות אלו. ומיהו במקום צורך ודוחק יש לסמוך אסברא ראשונה.

יא. יש מי שאומר: שאם קרא החזן: 'כהן' או 'לוי' ואינו שם, לא יקרא לאחר בשם משום פגמו של ראשון, אלא אחר יעלה מעצמו.

הגדה:

וכן נהגו. שליח ציבור שהוא כהן יכול לקרוא כהן אחר לתורה.

באורים

ו. אחר שהתחיל הישראלי- " שאמר 'ברוך אתה השם', אינו פוסק - כדי שלא תהיה ברכה לבטלה" (משנה ברורה). לא הוי - לא מהוה.

י. בכי האי גוונא - בצורה כזאת. במדינות אלו - נכתב במזרח אירופה.

י. - יא. פגם בכהן- כהן שהתחתן עם גרושה או עם חלוצה או שאביו הכהן התחתן עם אחת מאלו. כהן זה מנוע מנשיאות כפים ומהכיבודים המגיעים לכהן. עיין לעיל סימן קכח. מ. מ.

'חלוצה' - אלמנה ללא בנים. אחי הנפטר - 'היבם' - חייב לשאת את האלמנה או ל - 'חלוק', טקס של התרת הזיקה בין האלמנה והגיס. (עיין שלחן ערוך, אבן העזר סימנים ז. קס"ט. רמב"ם, יד החזקה, ספר קדושה-הלכות איסורי ביאה פרקים יז - יט).

קלה.הלכות קריאת ספר תורה

יב. עיר שכולה כהנים- אם יש ישראל אחד ביניהם, אותו ישראל קורא ראשון מפני דרכי שלום. וכל שאין בהם ישראל כדי ספקם או שאין שם ישראל כלל, קורא כהן אחר כהן, שאין שם משום פגם, שהכל יודעים שאין שם אלא כהנים. והוא הדין לעיר שכולה לויים.

יג. אם קטן קורא בתורה בציבור- בסימן רפ"ב סעיף ג'. אם אין כהן אלא סומא או שאינו יודע לקרות - בסימן קל"ט סעיפים ב. ג.

יד. בני אדם החבושים בבית האסורים- אין מביאים אצלם ספר תורה, אפילו בראש השנה ויום הכיפורים.

הגדה:

והיינו דוקא בשעת הקריאה לבד. אבל אם מכינים לו ספר תורה יום או יומיים קודם- מותר. ואם הוא אדם חשוב, בכל ענין שרי.

קלה.הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש אני ה' מקדשכם⁽¹⁾
(ויקרא כא.ח.)
ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי⁽²⁾ (דברים לא. ט.)
ויבדל אהרן להקדשו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם להקטיר לפני ה' לשרתו
ולברך בשמו עד עולם⁽³⁾ (דברי הימים א. כג. יג.)

פרשנות על התנ"ך

- הכהן -"נהוג בו קדושה, לפתוח ראשון בכל דבר". (רש"י על הפסוק)
- פשוט: לפני סיום חייו כותב משה רבנו ספר תורה. "כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו". (רש"י על הפסוק)
- דרש: בפסוק מאוזכרים הכהנים בראש ואחר כך בני לוי. (לפי מסכת גיטין נט. ב.)
ולברך -"ברכת כהנים בנשיאות כפים". (מצודת דוד' על הפסוק)

קלה.הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תלמוד - בבלי וירושלמי

- א.** מגילה: בבלי כא. א. (משנה) ירושלמי ד.א. (משנה) כתובות ד.א. בבא קמא פב.א. תוספות בקטע "כדי" סופרים י.ה.
- ב.** מגילה לא. ב. סופרים י.ד.
- ג.ד.** ברכות ירושלמי ה.ד. מגילה כח.א. רש"י בקטע "ולא ברכת" תוספות בקטע "כי" גיטין: בבלי נט.א. (משנה) רש"י בקטע "כהן קורא ראשון". ס.א. רש"י בקטע "לפתוח ראשון" ירושלמי ה.ט. (משנה וגמרא) הוריות: בבלי יג.א. (משנה) ירושלמי ג.ה. (משנה)
- ו.ז.ח.ט.** גיטין נט.ב. רש"י בקטע "נתפרדה חבילה"
- ו.י.** ברכות לג.א. כתובות כה.ב. רש"י ותוספות בקטע "שקרא אחרי לוי"
- י.** כתובות כה.ב. רש"י ותוספות בקטע "שקרא אחרי לוי"
- יב.** גיטין: בבלי נט.ב. תוספות בקטע "כי קאמרינן" ירושלמי ה.ט. חולין פז.א. תוספות בקטע "וחייבו"
- יג.** ברכות: בבלי מז.ב. רש"י בקטע ותוספות בקטע "קטן פורח" מח.א. תוספות בקטע "ולית הלכתא" ירושלמי ז.ב.
- יד.** יומא ירושלמי ז.א.

רמב"ם - הלכות

- א.** תפילה יב. א. יב.טז.
- ב.** תפילה יג. ג.
- ג.ד.** תלמוד תורה ג.ב. תפילה יב.יח.
- ו.ט.** תפילה יב.יט.

הלכות קריאת ספר תורה

קלו. מי הם הנקראים לספר תורה בשבת
(ובו סעיף אחד)

א. בשבת ויום טוב ויום הכיפורים - קורים אחר לוי תלמידי חכמים הממונים על הציבור. ואחריהם תלמידי חכמים הראויים למנותם פרנסים על הציבור. ואחר כך בני תלמידי חכמים שאבותיהם ממונים על הציבור. ואחר כך ראשי כנסיות וכל העם.

באורים

הראויים למנותם פרנסים - ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר.

קלו. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל
איש ישראל. (דברים כט.ט.)

פרשנות על התנ"ך

"ראש' ו - 'זקן' (כינוי לחכם) - 'זקן' קודם, שאינו 'ראש' - אם אינו 'זקן' (אין למנות ראש מי שאינו חכם). מה טעמא (מה הסיבה?) "אתם נצבים...ראשיכם שבטיכם זקניכם" (מדברי משה רבנו) וכתוב: "ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל...ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו ולשטריו ויתיצבו לפני האלהים". (יהושע כד.א.) משה הקדים 'ראשים' ל'זקנים', (בדברי משה רבנו 'ראשיכם' קודם ל'זקניכם') יהושע הקדים 'זקנים' ל'ראשים' (בדברי יהושע 'זקני' קודם ל'ראשיו'). משה - על ידי (בגלל) שהיו הכל תלמידיו הקדים 'ראשים' ל'זקנים', יהושע על ידי שלא היו הכל תלמידיו הקדים 'זקנים' ל'ראשים'... משה - על ידי שלא נתייגע בתלמוד תורה הקדים 'ראשים' ל'זקנים', יהושע - על ידי שנתייגע בתלמוד תורה הקדים 'זקנים' ל'ראשים'". (מסכת הוריות ירושלמי ג. ה.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א. שבת קיד א. רש"י בקטע "בכל מקום" יומא עב.ב. תענית י.ב. מועד קטן ירושלמי ג.ז.
גיטין ס.א. רש"י בקטע "הראויין" קדושין מט.ב.

רמב"ם-הלכות תפילה

א.י.ב.ח.

הלכות קריאת ספר תורה

קלז. כמה פסוקים צריכים לקרוא לכל אחד
(ובו ו' סעיפים)

א. ביום שקורין שלושה אין קורין פחות מעשרה פסוקים. "וידבר" עולה מן המנין. ואי סליק עניינא בבציר מעשרה פסוקים - כגון פרשת עמלק שאין בה אלא תשעה פסוקים - שפיר דמי.

ב. אין קורין עם כל אחד פחות משלושה פסוקים. שנים קורין שלושה שלושה, ואחד קורא ארבעה. ואיזה מהם שקרא ארבעה הרי זה משובח.

ג. אם דילג פסוק אחד ולא קראו - אם הוא במנחה בשבת או בשני וחמישי וקרא עשרה פסוקים בלא הפסוק המדולג - אינו חוזר, ואם לאו חוזר. אבל בשבת - אפילו דילג פסוק אחד חוזר וקורא. ואפילו אחר שהחזיר את התורה ואמר קדיש חוזר וקורא, הוא ושנים עמו. ואפילו הפטיר והתפלל מוסף - חוזר וקורא. פרשיות המועדים - הגה: דינים - כמו למנחה בשבת ושני וחמישי, לפי שכבר קראו הפרשיות בשבתות שלהן.

ד. אם קרא אחד שני פסוקים - צריך לחזור ולקרות. ואם לא קראו בין שלושתן אלא תשעה פסוקים - שלושה לכל אחד - אינם צריכים לחזור ולקרות. וראיה לדבר פרשת עמלק. אבל אם קראו פחות מתשעה - צריכים לחזור ולקרות.

ה. אם קרא פרשת 'פרה' (במדבר כל פרק יט) ופסק ב- "הגר הגר בתוכם" (במדבר יט. י.) וגלל ספר תורה, חוזר ופותח ומתחיל מראש הפרשה עד "תטמא עד הערב" (במדבר כב. סיום הפרק) סליק עניינא בבציר ומברך לפניה ולאחריה.

ו. הקורא בתורה ראשון וקרא השני מה שקרא ראשון - אם הוסיף על מה שקרא הראשון שלושה פסוקים, או אפילו שנים במקום דלא אפשר - אותו שני עולה מן המנין. ואם לאו - אינו עולה מן המנין, חוץ מפרי החג (במדבר כט. יב. - לד.) משום דלא אפשר.

באורים

א. וידבר עולה מן המנין - פסוק המתחיל במלה 'וידבר' - כגון 'וידבר ה' אל משה לאמר' (שמות כה. א.)
- מצטרף לעשרת הפסוקים שיש לקרוא.

ואי סליק עניינא בבציר... שפיר דמי - ואם נגמר הענין בפחות מעשרה פסוקים, זה תקין. פרשת עמלק - שמות יז. ח. - מז.

ו. פרי החג - מספר הפרים שמקריבים כקרבת בחג הסוכות שונה מיום ליום.

קלז.הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים. ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי. ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר. (שמות יז. יד- טז.)

פרשנות על התנ"ך

"ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית. ומהו "כס" ולא נאמר 'כסא', ואף השם נחלק לחציו (שם השם נכתב "יה" ולא הושלם) ? נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו. וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם." (רש"י על יז. טז.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

- א. מגילה: בבלי כא.ב. תוספות בקטע "אין פוחתין" ירושלמי ד.ב. בבא קמא פב.א.
ב. תענית כז.ב. רש"י ותוספות בקטע "רב אמר דולג" מגילה כב.א. תוספות בקטע "אין מתחילין"
ג. סופרים יא.ו.
ד.ו. תענית כז.ב. מגילה כב.א. כג.א. תוספות בקטע "חד" כג.ב. סופרים יא.ו.
ה. אין גר"א

רמב"ם - הלכות תפילה

א.ב.יב.א. יב.ג.

הלכות קריאת ספר תורה

קלח. שלא לשייר פרשה פחות משלושה פסוקים (ובו סעיף אחד)

א. הקורא בתורה לא ישייר בפרשה פחות משלושה פסוקים, מפני היוצאים אז מבית הכנסת שיאמרו: העולה אחריו לא יקרא אלא שני פסוקים הנשארים. וכן לא יתחיל בה פחות משלושה פסוקים, מפני הנכנסים אז שיאמרו: שלא קרא עם הראשון אלא שני פסוקים.

הגה:

ואין חילוק בין פרשה פתוחה לסתומה. ופרשה שאינה רק שני פסוקים – מותר לשייר בתחילתה ולהפסיק שם. ויכוין שיתחיל תמיד לקרוא בדבר טוב. ועיין לקמן סימן תכ"ח.

באורים

לא ישייר בפרשה- אין להפסיק את הקריאה מהפרשה אם לא נשארו לפחות שלושה פסוקים עד לסופה. מתחילת הפרשה החדשה יקרא לפחות שלושה פסוקים.
הראוים למנותם פרנסים- ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר.

הרחבה והעמקה

פרשה

מהשורש 'פרש' נגזרו מלים במשמעויות שונות, והם:

בזיקה לקריאה בתורה

פרשה בתורה- קבוצת פסוקים (ברוב המקרים) או פסוק בודד או חלקו בנבדל מפסוקים אחרים על ידי רווח.

דוגמאות

קבוצת פסוקים - בראשית א. א.ה. ב.ד. - ג. טו.

פסוק בודד - בראשית ג. טז. מט. יב.

חלק מפסוק, פרשה הנגמרת בתוך פסוק: - שמות כ.יג.יד. במדבר כו.א.

סך הכל בתורה

פסוקים - (בחומשים) 5,845 ויש גורסים - 5,888 (מסכת קדושין ל.א.) מלים - 79,976 אותיות - 304,840

פרשה: חמשת חומשי התורה חולקו ל 669 פרשיות משני סוגים, לפי אופן כתיבתן בתורה: 'פרשה פתוחה': פרשה המתחילה בשורה חדשה. המרווח לאחר המלה האחרונה של הפרשה ועד סוף השורה נשאר ריק. בחומש, אך לא בתורה, מופיע הסימן ס'. בתורה 290 פרשיות כאלו. 'פרשה סתומה': רווח של שלוש מלים בלבד בין פרשה לפרשה. בחומש, אך לא בתורה, מופיע הסימן פ'. (או שאין כלל רווח, כגון בין פרשת 'ויגע' לפרשת 'ויח'). בתורה 379 פרשיות כאלו. (מדרש ספרי על דברים פרשת ואתחנן ואתחנן פסקה יא.)

אין זהות בין פרשה לבין פרק.

קלח.הלכות קריאת ספר תורה

פרשת השבוע: חמשת חומשי התורה נחלקו ל-54 חלקים, כמספר השבועות בשנה רגילה. כל חלק נקרא 'פרשת השבוע' (או 'סדרה') והיא נקראת בציבור: בשבת, בבוקר ובמנחה, ובימי שני וחמישי בתפילת שחרית.

ארבע פרשיות: קבוצת פסוקים מן התורה בנושאים שונים שקוראים בהן למפטיר לפני ובימי חודש אדר (בשנה מעוברת - באדר ב')

שקלים: (שמות ל. יא. מז.) ענינה - תרומת מחצית השקל למשכן. נקראת בשבת לפני ראש חודש אדר.

זכור: (דברים כה. יז. יט.) ענינה - מלחמת עמלק ומחיתו. נקראת בשבת לפני פורים.

פרה: (במדבר יט. א-כב.) דיני טהרה באמצעות אפר פרה אדומה. נקראת בשבת לאחר פורים.

החודש: (שמות יב. א-כ.) ענינה - חודש ניסן ועניני חג הפסח. נקראת בשבת לפני חודש ניסן.

(מסכת מגילה כט.א. ל.א.)

בזיקה לתפילה

פרשיות - יש מיראי השם הנוהגים לאמרם כל יום:

יראה: (דברים י. יב-כב. יא. א. מ.) ענינה - יראת ואהבת ה'. נאמרת לאחר תפילת שחרית.

תמיד: (במדבר כח. א-ח.) ענינה - קרבן התמיד. נאמרת לפני תפילת שחרית.

כיור: (שמות ל. יז-כא.) ענינה - מעשה הכיור במשכן. נאמרת לפני פרשת התמיד בשחרית.

עקידה: (בראשית כב. א. - יט.) ענינה - עקידת יצחק. נאמרת לפני תפילת שחרית.

תשובה: (דברים ל. א. - י.) ענינה - תשובה וגאולה. נאמרת לאחר תפילת שחרית.

גם בנביאים קיימות פרשיות, אך זה מענינו של נושא סימן זה.

בנושאים שונים

שתי פרשיות שבמזוזה: "שמע ישראל" (דברים ו. ד-ט) **"והיה אם שמוע"**. (דברים יא. יג. -כא.) (מסכת מנחות כח.א.משנה)

ארבע פרשיות שבתפילין: "קדש לי" (שמות יג. כ. י.) **"והיה כי יביאך"** (שמות יג. יא. מז.) **"שמע ישראל"** **"והיה אם שמוע"**. (מסכת מנחות כח.א.משנה)

סמיכות פרשיות בתורה - ומזה לומדים

"למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך"... (במדבר פרקים ה.ו.) (מסכתות: ברכות סג.א. סוטה ב.א.)

כמות וחונה, חוכן ענינים (מגילת אסתר ד.ו. י.ב.) **פרשת דרכים** (מסכת עירובין נג.ב. רש"י על מסכת שבת סו.ב.)

קלח.הלכות קריאת ספר תורה

מקורות

תלמוד - בבלי וירושלמי

א.מגילה: בבלי כא.ב. כב. א. רש"י בקטעים "כשם שאין מתחילין" "שיולי משאיל" "כך אין משיירין" תוספות בקטעים "אין מתחילין" "ואם איתא" "שאני התם" ירושלמי ג.ז. שבת קג.ב. סופרים יז.ט.

רמב"ם - הלכות תפילה

א.יב.ג. יג.ה.

הלכות קריאת ספר תורה

קלט. סדר קריאת התורה וברכותיה
(ובו י"א סעיפים).

א. במקום שנהגו שהעולה עצמו קורא בקול רם - אם לא סידר תחילה הפרשה פעמיים שלוש בינו לבין עצמו- לא יעלה.

הגה:

ובמקום שהחזן קורא - הוא צריך לסדר תחילה.

ב. מי שאינו יודע לקרות- צריך למחות בידו שלא יעלה לספר תורה. ואם צריכים לזה שאינו יודע לקרות - לפי שהוא כהן או לוי ואין שם אחר זולתו - אם כשיקרא לו שליח ציבור מלה במלה יודע לאומרה ולקרותה מן הכתב - יכול לעלות, ואם לאו לא יעלה.

ג. אפילו ראש הכנסת או חזן, לא יקרא עד שיאמרו לו: קרא. ונהגו ששליח ציבור כשרוצה - מברך וקורא בלי נטילת רשות, משום דהוי כאילו משעה שמינוהו לשליח ציבור הרשוהו על כך.

הגה:

ובמדינות אלו אין נוהגין כן. ואין החזן עולה רק כשהסגן אומר לו לעלות. אבל אין קורין לו בשמו כמו שאר העולים שקוראים אותם בשם 'פלזני בר פלזני'. ומי שאביו מומר - קורין אותו בשם אבי אביו, אבל לא בשמו לבד, שלא לביישו ברבים. ודוקא שלא עלה מימיו בשם אביו, אבל אם הוא גדול וזהורגל באותו העיר לעלות בשם אביו, והמיר אביו - קורין אותו בשם אביו כמו שהורגל, שלא לביישו ברבים. וכן אם איכא למיחש לאיבת המומר. ואסופי ושתוקי קורין אותו בשם אבי אמו, ואם אינו ידוע קורין אותו בשם אברהם, כמו לגר.

סומא אינו קורא, לפי שאסור לקרות אפילו אות אחת שלא מן הכתב.

באורים

א. לסדר הפרשה - לחזור, לשנן.

ג. ראש הכנסת - הקובע בכל עניני בית הכנסת שהיה בהר הבית ליד בית המקדש: מי ירד לפני התיבה, מי יקרא בתורה, מי מפמיד, מי פורס על שמע. **סגן -** ממלא מקום הכהן הגדול (מסכת יומא פרק ז. משנה א. רבי עובדיה מברסנורה ו- 'תפארת ישראל'). **בימינו -** הגבאים בית הכנסת.

חזן - מלשון חוזה. "שצריך לראות מה הם צרכי ציבור". (מסכת יומא פרק ז. משנה א. 'הוספות יום טוב'). "החזן רואה היכן תינוקות קוראים". (מסכת שבת פרק א. משנה ג. 'מלמד תינוקות', רבי עובדיה מברסנורה. מסכת סוטה פרק ז. משנה ז.). **בימינו -** תפקיד החזן הינו לעבור לפני התיבה.

דהוי - הרי זה. **ובמדינות אלו -** נכתב במזרח אירופה. **מומר -** התנצר או התאסלם.

איכא למיחש - אפשר לחשוש.

נאסף מן השוק ואין יודעים מי הוריו. שתוקי - אין יודעים מי אביו (מסכת קידושין פרק ד משנה ב.).

סומא - עור.

חכם מישראל

מהרי"ל - רבי יעקב בן משה מולין (חי 1360 - 1427) מגדולי חכמי הדור באשכנז. פסק: סומא קורא בתורה כמו שאנו מקריאין בתורה לעם הארץ.

קלט. הלכות קריאת ספר תורה

ז. כל הקורין מברכים לפנייה ולאחריה. ופותח הספר קודם שיברך ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו ואחר כך יברך. ולאחר שקרא גולל ומברך.

הגדה:

ובשעה שמברך ברכה ראשונה יהפוך פניו על הצד, שלא יהא נראה כמברך מן התורה. ונראה לי דיהפוך פניו לצד שמאלו.

ה. נהגו לכסות הכתב בסודר, בין גברא לגברא.

הגדה:

ובמדינות אלו נהגו שהיא מגוללת בין גברא לגברא. וכן עיקר.

ו. אומר "ברכו". והברכות בקול רם, והאומרים בלחש טועה. ויש אומרים שצריך לחזור ולברך בקול רם.

הגדה:

כדי שישמעו העם ויענו: "ברוך ה' המבורך לעולם ועד". ואם לא שמעו הציבור את המברך, אף על פי ששמעו החזן עונה - לא יענו עמו אלא עונין אמן על דברי החזן.

ז. אחר שענו העם: "ברוך ה' המבורך לעולם ועד", חוזר המברך ואומר: "ברוך ה' המבורך לעולם ועד" כדי לכלול המברך עצמו בכלל המברכים.

ח. אפילו ברך ברכת התורה לעצמו ותיכף קראוהו לקרות בתורה, צריך לחזור ולברך: "אשר בחר בנו", כשקורא בתורה, דמשום כבוד התורה נתקנה כשקורא בציבור.

ט. אם קראוהו לקרות בתורה קודם שיברך ברכת התורה לעצמו, כבר נפטר מלברך ברכת "אשר בחר בנו", דלא גרע ממי שנפטר ב - "אהבה רבה".

י. ברכה אחרונה: "אשר נתן לנו תורת אמת" - זו תורה שבכתב, "וחיי העולם נטע בתוכנו" - הוא תורה שבעל פה.

יא. הקורא בתורה צריך לאחוז בספר תורה בשעת ברכה.

הגדה:

וסמכו מנהג זה על מה שנאמר ביהושע "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד וגו' חזק ואמץ" (א, ח-ט). ומזה נהגו לומר למסיים לקרות בתורה בכל פעם: "חזק".

באורים

ה. סודר - ממפחת. ט. דלא גרע - אין זה חשוב פחות.

קלט.הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א.אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה.⁽¹⁾ (איוב כח.כז.)
ג.ויאמר יהודה: הוציאוה (תמר כלתו) ותשרף. הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה
לאמר: לאיש אשר אלה לו אנכי הרה. ותאמר: הכר נא למי החתמת והפתילים
והמטה האלה! ⁽²⁾ (בראשית לח. כד.כה.)
והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך ⁽³⁾. (בראשית יז.ה.)
ד.כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. ⁽⁴⁾ (דברים לב.ג.)
יא.לקח את ספר התורה הזה. ⁽⁵⁾ (דברים לא.כו.)
לא ימוש ספר התורה הזה מפיקך. ⁽⁶⁾ (יהושע א.ח.)

פרשנות על התנ"ך

1.פשט: "אז ראה (הקב"ה) את החכמה והשתמש בה ושם אותה בספר למען תתקיים
לעד". (מצודת דוד)
דרש: "מעשה ברבי עקיבא שקראו החזן ברבים לקרות בספר התורה בצבור ולא
רצה לעלות... אמר...לא נמנעתי לקרות אלא על שלא סדרתי אותה פרשה שנים
שלשה פעמים, שאין אדם רשאי לומר דברי תורה לפני הצבור עד שיפשוט אותו
(יחזור) ב' ג' פעמים בינו לבין עצמו". (מדרש תנחומא פרשת יתרו סימן טו 'דבר אחר')
2."לא רצתה (תמר) להלבין פניו (של יהודה) ולומר ממך אני מעוברת...אמרה: אם יודה
מעצמו - יודה, ואם לאו - ישרפנו ואל אלבין פניו... מכאן אמרו: נוח לו לאדם
שיפלוהו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים". (רש"י על פסוק כה.)
3."לשעבר היית (אברהם אבינו) אב לאדם, ועכשיו, מכאן ואילך, אתה אב לכל הגוים".
(מסכת ביכורים ירושלמי א. ד.) לכן נפסק:
"הגר מביא (בכורים) וקורא (מקרא בכורים: 'הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו') שנאמר
לאברהם: "אב המון גוים נתתיך". (רמב"ם הלכות בכורים ד. ג.)
מפסוק זה גם נלמד שגר יכול לעבור לפני התיבה כשליח ציבור. (ראה סימן נג. לעיל
והמקורות שם.)
4.דרש:"מנין לברכת התורה לפני (לפני הקריאה) מן התורה? שנאמר:'שם ה' אקרא
הבו גדל לאלהינו' ". (מסכת ברכות: בבלי כא. א. ירושלמי ז.א.)
5.הצו: "ויצו משה את הלויים ... לקח את ספר התורה הזה ושמתם אתו מצד ארון
ברית ה' אלהיכם והיה שם בך לעד". (דברים לא.כה. כו.)
"מדרש: באותו יום של שבעה באדר, קודם פטירת משה רבינו, כתב שלוש עשרה
ספרי תורה לשנים עשר שבטים. וקרא לכל שבט ושבט והוכיחן והזהירן על התורה
ועל המצוות...ואמר להם: הזהרו כלכם בספר התורה הזה שאני נותן לכם לשמור
ולעשות. וספר תורה אחד לקח והניחו לצד ארון הברית שנאמר: 'לקוח את ספר
התורה הזה' ". (דעת זקנים מבעלי התוספות על הפסוק)
הלכה: הקורא בתורה צריך לאחוז בה כאילו קבלה עכשיו מסיני. (לפי 'בית יוסף' על הסימן)
6.דרשות:"מלמד שהיה ספר תורה בידו של יהושע". ('בית יוסף' על הסימן)
" 'ואספת דגנך' -דרשו חז"ל: והלא כתיב 'לא ימוש ספר התורה'? אלא נהוג בהם
מנהג דרך ארץ, עתים לזה ועתים לזה". (רבינו בחיי על דברים יא. יד.) (שילוב חקלאות או
עבודה אחרת עם למוד תורה) .

קלט.הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תלמוד - בבלי וירושלמי

- ב. בכורים: בבלי ג.ז. (משנה) ירושלמי ג.ד. (משנה)
ג. ברכות יט.ב. בכורים: בבלי א.ד. (משנה) ירושלמי א.ד. (משנה וגמרא) מגילה: בבלי כד.א. (משנה) ירושלמי ד.ז. (משנה) כתובות סז. ב. סוטה לט.א. תוספות בקטע "כיון" גיטין ס.ב.
קדושין: בבלי סט.א. (משנה) ירושלמי ד.א. (משנה) עבודה זרה ו.ב. תמורה יד.ב. סופרים יד.טז.
ד. ברכות: בבלי כא.א. ירושלמי ז.ג. מגילה: בבלי כא.א. (משנה) כא.ב. רש"י בקטעים "משום הנכנסין" "ומשום היוצאין" לב.א. תוספות בקטע "גוללר" ירושלמי ד.א. (משנה וגמרא) סופרים יד.ח.
ה. סופרים יג.ח.
ו. ברכות: בבלי נ.א.
ז. ברכות ירושלמי ז.ג.
ח. ברכות ירושלמי ז.ג. ראש השנה לג.א. תוספות בקטע "הא"
ט. ברכות יא.ב.
י. ברכות: בבלי כא.א. ירושלמי ז.א. מגילה: בבלי כא.א. (משנה) תוספות בקטע "הפותח והחותם" ירושלמי ד.א. (משנה) סופרים יג.ח.
יא. סוכה מא.ב. רש"י בקטע "קורא בתורה" סופרים יג.ח.

רמב"ם - הלכות

- ג. בכורים ד.ג.
ד. תפילה יב.ה.

הלכות קריאת ספר תורה

קמ. דיני הפסק בברכת התורה (ובו ג' סעיפים)

א. הקורא בתורה ונשתתק - העומד יתחיל ממקום שהתחיל הראשון, ויברך בתחילה ובסוף. ולהרמב"ם - לא יברך בתחילה.

הגה:

ואפילו בזמן הזה, ששליח ציבור קורא, דינא הכי.

ב. העומד לקרות בתורה וברך ברכה שלפניה וקרא מקצת פסוקים ופסק ודיבר דברי תורה או דברי חול - לא הוי הפסק ואינו צריך לחזור ולברך.

ג. העולה לקרות בתורה והראו לו מקום שצריך לקרות, וברך על התורה והתחיל לקרות, או לא התחיל, והזכירוהו שפרשה אחרת צריך לקרות, וגלל הספר תורה למקום שצריך לקרות בו - יש אומרים שאינו צריך לחזור ולברך, ויש אומרים שצריך.

באורים

א. כל העולה לתורה מברך לפני ואחרי קריאת קטע מהפרשה. אם הקורא בתורה הבא יתחיל בקריאה ממקום שפסק זה שלפניו והעולה לתורה לא יברך שנית ברכה ראשונה, נמצא שעל הפסוקים הראשונים ברך לפני קריאתם אך לא אחריהם, ואילו על הפסוקים האחרונים יברך לאחר קריאתם ולא לפניהם. לכן יתחיל לקרוא ממקום שהתחיל זה שלפניו.

דינא הכי - כך הדין.

ב. לא הוי - אין זה.

קמ. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א. תורת ה' תמימה משיבת נפש. (תהילים יט. ח.)

פרשנות על התנ"ך

פשוט: 'תמימה' - התורה מדריכה אותנו ללכת בדרך התום והיושר.
"תורת ה' תמימה היא. משיבת נפש לדרכי חיים ומגינה היא על לומדיה".

(רש"י על הפסוק)

דרשות: "שתהא כולה תמימה". (ברכות ירושלמי ה.ג.) מכאן הצורך בשלמות בברכות.
"ונפשו של אדם המתעסק בתורה זוכה לשוב לשרשה". (רבנו בחיי על שמות לא. יח.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א. ברכות ירושלמי ה.ג.

ב. ברכות: בבלי יג.א(משנה) יד.א. ירושלמי ב.א. (משנה)

רמב"ם - הלכות תפילה

א. יב.ו.

הלכות קריאת ספר תורה

קמא. דיני הקורא והמקרא (ובו ח' סעיפים)

א. צריך לקרות מעומד. ואפילו לסמוך עצמו לכותל או לעמוד - אסור, אלא אם כן הוא בעל בשר.

הגה:

וכן החזון הקורא צריך לעמוד עם הקורא.

ב. לא יקראו שנים, אלא העולה קורא ושליח ציבור שותק, או שליח ציבור קורא והעולה לא יקרא בקול רם. ומכל מקום צריך הוא לקרות עם שליח ציבור כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, אלא שצריך לקרות בנחת שלא ישמיע לאזנו.

הגה:

ואפילו משמיע לאזנו ליכא למיחש, דלא עדיף מתפילה. כדלעיל סימן ק"א.

ג. יש נוהגים להעמיד מי שמקרא לעולה מלה במלה, ואחר שגומר המקרא המלה אומרה העולה.

ד. אם שליח ציבור רוצה לברך לעצמו ולקרות - צריך שיעמוד אחר אצלו, שכשם שניתנה תורה על ידי סרסור כך אנו צריכים לנהוג בה על ידי סרסור.

ה. אין הציבור רשאים לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי הקורא, ואין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הציבור.

ו. יכולים לקרות שני אחים זה אחר זה, והבן אחר האב. ואין מניחים אלא בשביל עין הרע.

הגה:

ואפילו אם אחד הוא השביעי ואחד הוא מפטיה, לא יקראו השני בשמו משום עין הרע.

ז. העולה למגדל - עולה בפתח שהיא לו בדרך קצרה ממקומו, וירד מהמגדל בדרך אחר, שהוא לו בדרך ארוכה עד מקומו. ואם שני הדרכים שוים - עולה בפתח שהיא לו בדרך ימין וירד בפתח שכנגדו.

הגה:

ולא ירד עד שעלה כבר הראוי לקרות אחריו.

באורים

א. בעל בשר - שמן.

ב. ליכא למיחש - אין לחשוש. זה בסדר.

ד. סרסור-מתווך. "המוכר... לחברו... ואם היה סרסור ביניהן" (מסכת בבא בתרא פרק המשנה ח). הכוונה למשה רבנו.

ז. מגדל - הבמה בבית הכנסת שעליה קוראים בתורה.

קמא. הלכות קריאת ספר תורה

ח. כל תיבה שהיא 'קרי' ו-'כתיב' - הלכה למשה מסיני שתהא נכתבת כמו שהיא בתורה ונקרית בענין אחר. ומעשה באחד שקרא כמו שהיא כתובה בפני גדולי הדור- הרבנים הרב יצחק אבוהב והרב אברהם ואלאנסי והרב שמאול ואלאנסי בנו, זכרונם לברכה - והתרו בו שיקרא לפי המסורה ולא רצה, ונידוהו והורידוהו מן התיבה.

הרחבה והעמקה

ב. "שאינ שני קולות נכנסים באוזן". (מסכת מגילה ירושלמי ד.א.)

ל. בספר התורה אין סימני פיסוק ואף לא רווח בין פסוק ופסוק ובין פרשה לפרשה. הקריאה הנכונה בתורה, שעברה במסורת מדוד לדוד, טעונה הבנת הנקרא וכוללת פיסוק וטעמי המקרא. הנושא הינו רחב ועבר במסורת מדוד לדוד כהלכה למשה מסיני. (דיון בנושא ודוגמאות במסכת נדרים לו. ב. וראה רש"י, תוספות ור"ן שם. ראה גם יומא עה.ב. סופרים ו. ח.מ.)
דוגמאות: לקריאה נכונה של פסוק:

'קרי' ו-'כתיב'

אין קוראים את הכתוב: "יככה ה' בשחין מצרים ובעפלים ובגרם ובחרס".
(דברים כח. כז.) כתוב - ובעפלים וקוראים - ובטחרים.

קוראים את מה שלא כתוב: "ויך דוד את הדדעזר בן רחב מלך צובה בלכתו להשיב ידו בנהר". (שמואל ב פרק ח.ג.) מוסיפים את שם הנהר - 'פרת', שאינו כתוב.

חכם מישראל

הרב יצחק אבוהב - חי בספרד במאה ה-14. מגדולי חכמי המוסר וממכנסי האגדה ודרשן מלהיב. מחבר הספר 'מנורת המאור'.

קמא. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

ואתה פה עמד עמדי. (דברים ה.כח.)

פרשנות על התנ"ך

פשוט: לאחר מתן תורה ציוה הקב"ה למשה להשאר עמו, כדי: "ואדברה אליך את כל המצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם". (המשך הפסוק הנ"ל)
דרשות
"כביכול אף הקב"ה בעמידה" (בזמן תורה). (מסכת מגילה כא.א.)
מכאן שצריך לשמוע תורה בעמידה. (הגר"א על הסימן)
"בני ישראל לא מינו את משה כשליח לקבל את התורה אלא הקב"ה ציוה אותו להיות לשליח. לכן כאשר משה קיבל את התורה הרי כאילו בני ישראל קבלו אותה כי שלוחו של אדם כמותו". (לפי 'אור החיים' על הפסוק).

קמא. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תלמוד - בבלי וירושלמי

- א. מגילה: בבלי כא.א. ירושלמי ד.א. זבחים יט.ב. תוספות בקטע "עמידה".
- ב. בכורים: בבלי ג.ז. (משנה) ירושלמי ג.ד. (משנה) ראש השנה כז.א. תוספות בקטע "אבל"
מגילה כא.א. רש"י בקטע "מה שאין כן" כא.ב. תוספות בקטע "תנא" ב.א. בתרא טו.א. תוספות
בקטע "שמונה פסוקים" מנחות ל.א. תוספות בקטע "שמונה פסוקים"
- ג. ברכות ירושלמי ה.ג. שבת יב.ב. רש"י בקטע "ראשי פרשיות" ראש השנה כז.א.
- ד. מגילה: ירושלמי ד.א.
- ה. סוטה לט. ב.
- ז. יומא טו.ב. יז.ב. מה.א. נח.ב. מגילה כט.א. סוטה טו. ב. זבחים סב.ב. מידות ב.ב.
- ח. נדרים לז.ב. רש"י בקטע "מקרא סופרים" ר"ן בקטעים "אמר רבי יצחק" עד "עטור סופרים"

רמב"ם - הלכות תפילה

- א.ב. יב.א.
- ג. יב.ו.
- ה. יב.ו.
- ז. יד. יג.

הלכות קריאת ספר תורה

קמב. דין מי שקרא וטעה, ובמקום שאין שם יודע לקרות בדיוק
(ובו ב' סעיפים)

א. קרא וטעה - אפילו בדקדוק אות אחת - מחזירין אותו.

הגדה:

וכן דין החזן הקורא. ודווקא בשינוי שמשנתנה על ידי זה העניין, אבל אם טעה בנגינת הטעם או בניקוד אין מחזירין אותו, אבל גזערין בו.

ב. ישוב שיש שם 'מנין' ואין מי שיודע לקרות בתורה כהלכה בדקדוק ובטעמים - אפילו הכי יקראו בתורה בברכה כהלכתה.

הגדה:

ומפטירין בנביא. ועיין בסמוך ריש סימן קמ"ג.

קמב. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א. והנפש אשר תעשה ביד רמה ... את ה' הוא מגדף ... כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה". (במדבר טו. ל. לא.)

פרשנות על התנ"ך

פשט: "דבר ה' בזה - אזהרת עבודה זרה מפי הגבורה". (רש"י על טו. לא.)
"כי את הדיבר הראשון אשר ציוה ה' בסיני ביזה". (יונתן בן עזיאל על טו. לא.)
דרשות מספר נאמרו על הפסוק מביניהן: "אפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מדקדוק זה, מקל וחומר זה, מגזרה שוה זו - זה הוא 'כי דבר ה' בזה'".
(מסכת סנהדרין צט. א.) "מדקדוק זה - חסרות ויתירות". (רש"י)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א. מגילה: בבלי ג. א. ירושלמי ד. א. ד. ה. סנהדרין צט. א. רש"י בקטע "דקדוק זה"
ב. עבודה זרה כב. ב. תוספות בקטע "רגלא".

רמב"ם - הלכות תפילה

א. יב. ו.

הלכות קריאת ספר תורה

קמג. דין אם נמצא ספר תורה מוטעה ויתר דיני הספר
(ובו ה' סעיפים)

א. אין קורין בתורה בפחות מעשרה גדולים בני חורין. ואם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן- גומרים.

ב. אם כתוב כל חומש לבדו- אפילו בגלילה כספר תורה- אין קורין בו, עד שיהיו כל חמשה חומשין תפורים ביחד.

הגה:

והם כתובים בגלילה כספר תורה. אבל בחומשים שלנו- אפילו כל חמישה ספרים ביחד- אין לברך עליהם. ובמקום שיש ספר תורה ואין שליח ציבור הבקי בגינה בעל פה- ראיתי נוהגים שהשליח ציבור קורא מן החומש בניקוד והעולה קורא אחריו מן הספר תורה הכשרה.

ג. אפילו בכפרים שאין נמצא להם ספר תרה כשר- אין מברכין עליו.

ד. אם נמצא טעות בספר תורה, בשעת קריאה, מוציאים ספר תורה אחרת ומתחילין ממקום שנמצא הטעות ומשלימין הקורים על אותם שקראו במוטעה. ואם נמצא טעות באמצע קריאת הקורא - גומר קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה ואינו חוזר לברך לפניו.

הגה:

ואם כבר קראו עמו שלושה פסוקים ואפשר להפסיק- פוסקים שם ומברך אחריה ומשלימים המנין בספר תורה האחרת שמוציאין. והיא דמוציאין אחרת- דווקא שנמצא טעות גמור, אבל משום חסירות ויתרות אין להוציא אחרת, שאין ספרי תורה שלנו מדויקים כל כך שנאמר שהאחרת תהיה יותר כשרה. ובשעת הדחק - שאין לציבור רק ספר תורה פסולה ואין שם מי שיוכל לתקנה- יש אומרים דיש לקרות בה בציבור ולברך עליה. ויש מחמירים. ואם חומש אחד שלם בלי טעות יש להקל לקרות באותו חומש - אף על פי שיש טעויות באחרים.

ה. בית הכנסת שאין בהם מי שיודע לקרות אלא אחד- יברך ויקרא קצת פסוקים ויברך לאחריהם. וחוזר לברך תחילה וקורא קצת פסוקים ומברך לאחריהם. וכן יעשה כמה פעמים כמספר העולים של אותו היום.

באור

גדולים - מעל גיל בר מצוה - 13.

הרחבה והעמקה

7. "ואם נמצאה הטעות באמצע קריאה - הקורא גומר קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה ואין חוזר לברך לפניו, כי ברכה שבירך לפניו בספר תורה הפסול וכן קריאה שקראו בו עלתה להם בדיעבד." (בית יוסף על הסימן ב'טור').

"בדיעבד עלתה להם מה שקראו בספר הפסול... גם אותם שקראו כבר מצטרפין למנין שבעה. והוא הדין (בימי) בשני וחמישי - למנין שלושה. ומכל מקום אם אפשר לקרות שבעה קרואים ממקום שפסקו עד סוף הסידרא (הפרשה) - ודאי ראוי ונכון לעשות כן לכתחילה." (משנה ברורה)

קמג. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א. את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי. (דברים ה.ט).

פרשנות על התנ"ך

התורה ניתנה לכל עדת בני ישראל. "משה וכל ישראל עומדים לקבל עשרת הדברות". (מסכת שבת פו.ב. רש"י בקטע "בששה בחודש" ראה גם פז.א. פח.א.)
עדה הינה לפחות עשרה גברים מעל גיל בר מצוה. וכן - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה". (מסכת מגילה כג.ב.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א. מגילה: בבלי כג.ב. (משנה) ירושלמי ד.ד. (משנה)

ב. גיטין ס.א. רש"י בקטע "בחומשיך"

ד. מגילה: בבלי ט.א. תוספות בקטע "בשלמא" ירושלמי ג.א. גיטין ס.א. סופרים ג.ז. ג.ט.

רמב"ם - הלכות תפילה

א. ח.ד.

ב. יב.כג.

הלכות קריאת ספר תורה

קמד. שלא לדלג בתורה מענין לענין ודיני ההפטרות
(ובו ד' סעיפים)

א. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה, מפרשה זו לפרשה אחרת. והני מילי בשני ענינים - דחיישינן שמא תתבלבל דעת השומעים - אבל בחד ענינא-כגון "אחרי מות" (ויקרא טו.א.), "ואך בעשור" (ויקרא כג.ז.), שכהן גדול קורא ביום הכיפורים- מדלגין. והוא שלא יקרא על פה, שאסור לקרות שלא מן הכתב אפילו תיבה אחת. ובנביא מדלגין אפילו בשני ענינים, והוא שלא ישהא בדילוג בענין שיעמדו הציבור בשתיקה. והני מילי בנביא, אבל מנביא לנביא אין מדלגין. ו'בתרי עשר' מדלגין מנביא לנביא, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו.

ב. נוהגים - בשבת שיש בו חתן - לומר אחר הפטרת השבוע שנים או שלושה פסוקים מהפטרות "שוש אשיש" (ישעיה סא. י.). וכשחל ראש חודש בשבת וביום ראשון- אחר שמפטירין ההפטרות בשבת- אומרים פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרות "ויאמר לו יהונתן מחר חדש" (שמואל א כ. יח.). ואין למחות בידם. (ועיין לקמן סימן תכ"ה סעיף ג. וסוף סימן תכ"ח האיך נוהגים).

ג. אין גוללין ספר תורה בציבור מפני כבוד הציבור. ואם אין להם אלא ספר תורה אחת והם צריכים לקרות בשני ענינים - גוללין, וידחה כבוד הציבור.

ד. אין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורה משום פגמו של ראשון. אבל שלושה גברי בשלושה ספרים - כגון ראש חודש טבת שחל להיות בשבת- ליכא משום פגם.

באורים

א. אין מדלגין- אין לקרוא קטעים שונים שלא ברצף.

הני מילי - דברים אלו.

ד. פגם- יאמרו שספר התורה הראשון פגום, פסול, ולכן עברו לשני. **ליכא**- אין.

קמד. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א.הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה'. (דברים כז.ט.)

פרשנות על התנ"ך

פשוט: 'הסכת' (מלה יחידה במקרא) - האזן, הקשב. (תרגומי אונקלוס ויונתן בן עוזיאל לפסוק)
'היום הזה' - "בכל יום יהיו בעיניך כאילו היום באת עמו בברית". (רש"י על הפסוק)
דרש: "ואין מדלגין בתורה - שהשומע את הקופץ ממקום למקום אין לבו מיושב לשמוע". (רש"י במסכת מגילה כד.א.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א. יומא: בבלי ס.ט.ב. רש"י בקטע "בענין אחד" ירושלמי ז.א. מגילה: בבלי כד.א. (משנה וגמרא)
ירושלמי ד.ה. (משנה) ז.א. (משנה) סופרים י.א.ב.
ג. יומא: בבלי ס.ח.ב. (משנה) ע.א. ירושלמי ז.א. (משנה) סופרים י.א.ב.
ד. יומא ע.א.

רמב"ם - הלכות תפילה

א. יב.ח. יב. יג.

ג. ד. יב. כג.

הלכות קריאת ספר תורה

קמה. דיני המתרגמן
(ובו ג' סעיפים)

א. בימי חכמי התלמוד היו נוהגים לתרגם כדי שיבינו העם. אין הקורא רשאי לקרות לתורגמן יותר מפסוק אחד. ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא. ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי המתרגם. ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מהמתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא. ואין הקורא רשאי לסייע למתרגם, שלא יאמרו: תרגום כתוב בתורה.

ב. קטן מתרגם על ידי גדול, אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן.

ג. האידנא לא נהגו לתרגם, משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו?

באורים

א. לתרגם - הכונה לתרגום התורה לארמית - 'אוקלוס' - המופיע בכל החומשים.
ג. האידנא - עכשיו, בזמנו.

הרחבה והעמקה

תרגום התנ"ך

"וזאת התורה אשר עם משה לפני בני ישראל". (במדבר ד.מד.) חכמי ישראל התייחסו בשלילה לפתיחת ספר התורה לעיני אומות העולם, מה שיאפשר להם לעסוק בה.⁽¹⁾ בשעתו הקב"ה הציג את התורה לאומות והם סירבו לקבלה.⁽²⁾ הזדמנות שניה ניתנה להם לאחר כניסת בני ישראל לכנען כאשר "כתבו את כל דברי התורה בשבעים לשון" ו- "בינה יתירה נתן הקב"ה" לחכמי אומות העולם שהעתיקו לעמיהם את התורה "שהיה להם ללמוד ולא למדו".⁽³⁾ אין תיעוד מה קרה לתרגום רב לשוני זה. נוסף לכך הרי כל תרגום עלול להוות סילוף. ידוע שתרגום מילולי משפה לשפה בלתי אפשרי. תרגום הינו שינוי מבנה משפטים ולכן מהווה גם פרוש. כך ניסחו חכמינו: "המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בדאי, והמוסיף עליו - הרי זה מחרף ומגדף!" רש"י - "הרי זה מחרף" - מבזה את המקום (הקב"ה), משנה את דבריו".⁽⁴⁾

תרגומי התורה לשפות זרות בוצעו עקב אילוצי חוץ ופנים. התרגום הראשון ששרד היה לפי פקודת תלמי השני מלך מצרים. (שמלך החל משנת 246 לפני הספירה במשך כ- 40 שנה) הוא כינס שבעים ושנים מחכמי ישראל וכל אחד מהם נצטוו לתרגם את התורה לשפת התרבות העולמית דאו - יוונית. למרות שכל מתרגם בודד מחברו בחדר נפרד ולא ידע על הניסוח של עמיתו, ניסוחי התרגום - כולל שלוש עשרה השינויים שהוכנסו - היו זהים.⁽⁵⁾ חכמינו התייחסו לתרגום בשלילה: "בשמונה במטב נכתבה התורה בימי תלמי המלך בלשון יוונית והחושך בא לעולם שלשה ימים".⁽⁶⁾ במשך הזמן השלימו עם תרגום זה שכונה 'תרגום השבעים'.⁽⁷⁾ מאז תורגם התנ"ך לכל השפות שעל פני כדור הארץ.

במונח 'תרגום' סתם - בספרות ההלכה ובדברי חז"ל - הכונה לתרגום המפורסם ביותר שנתקדש והוא של אונקלוס.⁽⁸⁾ השינויים שאונקלוס הוסיף, כמתחייב בכל תרגום, "לא מדעתו הוסיף, שהרי בסיני ניתן, אלא שנשתכח וחזר ויסדו".⁽⁴⁾ בתחילת בית שני תרגמו, במהלך הקריאה בספר התורה, לארמית שהיתה אז השפה המדוברת בפי העם.⁽⁹⁾ רש"י מפנה לתרגום זה כאל פרוש לדברי תורה.⁽¹⁰⁾ בתלמוד הירושלמי משוין התרגום הארמי לעקילס, הגר מפונטוס, ממשפחת הקיסר הרומאי אנדריאנוס.⁽⁸⁾

קמה. הלכות קריאת ספר תורה הרחבה והעמקה

פחות מפורסם תרגום אחר - של יונתן בן עוזיאל, שנתקבל בחשש ע"י חכמים. "תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו ... תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי, (אחרוני הנביאים שחיו בתחילת בית שני) ונודעוה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. יצתה בת קול ואמרה: מי הוא זה שגילה סתריי לבני? אדם עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר: 'אני הוא שגליתי סתריך לבני אדם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא אלא לכבודך עשיתי שלא ירבו מחלוקת בישראל. ועוד ביקש לגלות תרגום של כתובים ("בספר דניאל" רש"י בקמט "קץ משיח"), יצתה בת קול ואמרה לו: דייך! מאי טעמא - משום דאית ביה (יש בה) קץ משיח".⁽¹¹⁾ בחומשים מיוחס לו גם תרגום התורה לארמית. תרגום זה הינו גם פרשנות המבוססת על הרבה מדרשי חז"ל. אך אין תיעוד שאכן הוא שביצע תרגום זה.

חכמי ישראל

אונקלוס הגר

בן קלוניקוס, בן אחותו של טיטוס-המצביא הרומאי שהחריב את בית המקדש השני (בשנת 70 לספירה) שהוכתר לקיסר רומא. לאחר חשיבה מעמיקה על מהות העולם הזה והבא ועל ערכן של אומות העולם התגייר אונקלוס. כתגובה שלח הקיסר הרומאי שלוש פעמים גדודי צבא להביאו לדין, ואונקלוס- בכושרו הריטורי ובחכמתו להביע רעיונות במשלים- השפיע עליהם ואלו התגיירו. למד תורה אצל גדולי חכמי ישראל, אשר בהשראתם ובברכתם תרגם את התורה לארמית.⁽¹²⁾

יונתן בן עוזיאל

גדול תלמידי הלל ומגדולי חכמי ישראל בסוף בית שני. כה גדול בתורה היה שאף שמאי הזקן הלך אליו לדון בהלכה. על מדת דבקותו בלימוד תורה מסופר: "בשעה שיושב ועוסק בתורה- כל עוף שפורח עליו נשרף".⁽¹³⁾

קמה. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א. ויקראו בספר בתורת האלהים מפרש ושום שכל ויבינו במקרא. (נחמיה ת.ח.)

פרשנות על התנ"ך

פשט: קריאה בתורה ברוב עם בראש השנה בהדרכת עזרא הסופר.
"מפרש' - קריאה מפורשת, לדעת ולהבין מה שנאמר בה. 'ושום שכל' - נתנו לבם להשכיל אמיתת הענין והשכילו להבין במקרא". (מצודת דוד)

דרש: "ויקראו 'בספר' ... - זה מקרא, 'מפרש' - זה תרגום, 'ושום שכל' - אלו הפסוקין, 'ויבינו במקרא' - אלו פיסקי טעמים, ואמרי לה: אלו המסורת". (מסכת מגילה ג.א.)
"ויקראו 'בספר' ... - זה המקרא. 'מפורש' - זה תרגום. 'ושום שכל' - אלו הטעמים. 'ויבינו במקרא' - זה המסורת". (מסכת מגילה ירושלמי ד. א.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א.ב. מגילה: כג.ב. כד.א. תוספות בקטעים "ובנביא שלושה" "ואם היו שלושתן" לב.א.
ירושלמי ד.א. סופרים י.א.א. סוטה לט.ב.
ג. מגילה ד.א.

רמב"ם - הלכות תפילה

א.ב. יב: י. יג.

מקורות ל - הרחבה והעמקה

1. מסכת כתובות קיא.א. בסוגית השבועות, "ושלא יגלו הסוד לנכרים". רש"י בקטע "ושלא יגלו...סוד טעמי התורה".
2. מסכת עבודה זרה ב.ב. תוספות בקטע "שאפילו".
3. מסכת סוטה לב.א. לה.ב. ת רש"י בקטע "היאך למדו" תוספות בקטעים "כיצד כתבו" "ועל דבר זה" רמב"ן על דברים י.כ.
4. מסכת קידושין מט. א.
5. מסכת מגילה: בבלי ט.א.ב. ירושלמי א.ט. מכילתא פרשת בא פרשה יד.
6. מגילת תענית מאמר אחרון.
7. מסכת שבת ירושלמי טז.א. מסכת מגילה ח.ב. משנה ט.א. מסכת סופרים טו.א.ב. רמב"ם יד החזקה הלכת תפלין א.יט.
8. מסכת מגילה: בבלי ג.א. ירושלמי א.ט.
9. נחמיה ח.ח. המלה "מפרש" - "זה תרגום" מסכת מגילה: בבלי ג.א.
10. לדוגמא - אחת מיני רבות - בראשית מט.ה. בקטע "מכרתיהם" מט. י. בקטע "עד כי יבוא שילה".
11. מסכת מגילה ג.א.
12. מסכתות: גיטין נו.ב. - נז.א. בבא בתרא צט.א. עבודה זרה יא.א. מקואות תוספתא פרק ו.
13. מסכת סוכה כח.א. מסכת בבא בתרא קלד.א.

הלכות קריאת ספר תורה

קמו. שלא לדבר בשעת הקריאה
(ובו ד' סעיפים)

א. אסור לצאת ולהניח ספר תורה כשהוא פתוח, אבל בין גברא לגברא שפיר דמי.

ב. כיון שהתחיל הקורא לקרות בספר תורה אסור לספר אפילו בדברי תורה, אפילו בין גברא לגברא, ואפילו אם השלים הוא הפרשה. ויש מתירים לגרוס בלחש. ויש אומרים: שאם יש עשרה דצייתי לספר תורה - מותר לספר. הגה: בדברי תורה. ויש מתירים למי שתורתו אומנותו. ויש מתירים למי שקודם שנפתח ספר תורה מחזיר פניו ומראה עצמו שאינו רוצה לשמוע ספר תורה אלא לקרות ומתחיל לקרות. ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה - שרי. וכל זה אינו ענין לפרשת 'זכור' ופרשת 'פרה' שהם בעשרה מדאורייתא, שצריך לכוין ולשמעם מפי הקורא. והנכון - שבכל הפרשיות ראוי למדקדק בדבריו לכוין דעתו ולשמעם מפי הקורא.

ג. אסור לספר כשהמפטיר קורא בנביא עד שישלים, כמו בספר תורה.

ד. אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורים בתורה.

הגה:

ויש מחמירין ועומדין. וכן עשה מהר"ם.

באורים

א. שפיר דמי - זה בסדר.

ב. לספר - לדבר. לגרוס - ללמוד. דצייתי - שמים לב. תורתו אומנות - ראה סימן קו.

חכם מישראל

מהר"ם - הר"ם מרוטנבורג - רבי מאיר בן ברוך מהעיר רוטנבורג שבאשכנז (חי 1215 - 1293). מבעלי ה'תוספות' (פרוש לתלמוד). חיבר ל-18 מסכתות. מגדולי הפוסקים. מנהיג רוחני ומשורר. מחבר הקינה 'שאלי שרופה באש' על שריפת התלמוד בפריס (בשנת 1242).

קמו. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א. ועזבי ה' יכלו. (ישעיה א. כח.)

פרשנות על התנ"ך

פשט: כליון יבוא על עוזבי התורה. (לפי התרגום הארמי לפסוק)
דרש: "זה המניח ספר תורה ויוצא". (מסכת ברכות ח.א.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

א. ברכות ח.א. תוספות בקטע "רב ששת" מגילה ירושלמי ד.ד. סוטה לט.א. תוספות בקטע
"כיון שנפתח ספר תורה" סופרים יג. ח.

ד. מגילה: בבלי כא.א. ירושלמי ד.א.

הלכות קריאת ספר תורה

קמז. דיני גלילת ספר תורה
(ובו ח' סעיפים)

א. אסור לאחוז ספר תורה ערום בלא מטפחת.

הגדה:

יש אומרים: דהוא הדין שאר כתבי קודש. ולא נהגו כן. וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו. ובספר תורה – אפילו בכהאי גוונא אסור.

גדול - שבאותם שקראו בתורה - גולל. ורגילים לקנותו בדמים יקרים, לחבב המצוה.

הגדה:

יש אומרים: אם המעיל בצד אחד פשתן ומצד אחד משי – צריך להפוך המשי לצד הספר ולגלול. ולא נהגו כן. ואין לגלול במפה הקרועה אם יש לו אחר. ואין לעשות מפות לספר תורה מדברים ישנים שנעשו בהם דבר אחר לצורך הדין. ועיין לקמן סימן קנ"ג.

ב. יכול - מי שירצה לקנות - להושיט המעילים לגולל ואין הגולל יכול למחות בו, כי אף על פי שקנה הגלילה לא קנה ליקח המעילים.

הגדה:

וכן – במקומות שנהגין לקנות 'הוצאה' ו-'הכנסה' – אין השליח ציבור יכול למחות, כי אין זה שייך לחזן.

ג. הגולל ספר תורה - יעמידנו כנגד התפר, כדי שאם יקרע, יקרע התפר.

ד. הגולל ספר תורה - גולל מבחוץ. וכשהוא מהדקו- מהדקו מבפנים.

הגדה:

פירוש: כשהספר עומד לפניו יהיה הכתב כנגד פניו. ויתחיל לגלול מבחוץ. ואחר שגמר הגלילה יהדק סוף המטפחת בפנים, שכשיבוא לקרות בו ימצא ההדוק בפנים ולא יצטרך להפוך הספר תורה. ונראה דכל זה מירי כשאחד עושה כל הגלילה, אבל עכשיו – שנהגים שאחד מגביה ואחד גולל – הכתב יהיה נגד המגביה. וכן נוהגים, כי הוא עיקר הגולל והאחוז הספר תורה.

באורים

א. הגה: כתבי הקודש - כ"ד ספרי התנ"ך: תורה, נביאים וכתובים. (מסכתות: שבת קמז - קמז, בבא בתרא יא. א. יג. ב. יז. א. , סנהדרין קיא. ב.). לאחר התרת כתיבת תורה שבעל פה נכללו במושג גם ספרי הלכות ואגדות. (מסכת שבת קמז. א. תוספות בקמט "אליבא" שלחן ערוך יורה דעה רפ"ב. ה.).
בכהאי גוונא - באופן כזה.

גדול שבאותם שקראו - "יש פוסקים דהגדול שבבית הכנסת גולל אף על פי שלא קרא בתורה... פשט המנהג כהיום שאין מחפשיין אחר מי שקרא בתורה. ועכשיו נהגו שלא לדקדק בזה, ומכבדים אף לאנשים בינונים משום דרכי שלום". (משנה ברורה)

ג. הגה: 'הוצאה' ו-'הכנסה' - של ספר התורה מההיכל, מארון הקודש.

ד. הגה: מיירי - עוסק, מדובר.

קמז. הלכות קריאת ספר תורה

ה. מוטב תגלל המטפחת סביב הספר תורה, ולא יגלול הספר תורה כשכורכו במטפחת.

ו. הגולל ספר תורה בתוך התיק - טועה.

ז. אין המפטיר מתחיל עד שיגמרו לגלול הספר תורה, כדי שלא יהא הגולל טרוד ויוכל לשמוע ההפטרה.

ח. ביום שיש בו שני ספרי תורה - לא יפתחו השני ולא יסורו המפה עד שיגללו הראשון.

הגה:

ואין מסלקין הראשונה עד שכבר הניחו השניה על השולחן, שלא יסיחו דעתן ויהיו פנוין מן המצודה. ומוציאין שני הספרים כאחת ותופסין בשנית עד שקראו בראשונה.

באורים

ה. הנה: ותופסין בשנית - "מוסרין הספר (תורה) למי שהוא שם על הבימה להחזיקו עד שיגיע זמן קריאת המפטיר" (משנה ברורה).

קמז. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. ⁽¹⁾ (דברים ד. מד.)
תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. ⁽²⁾ (תהילים יט. ח.)

פרשנות על התנ"ך

1. פשט: "התורה - זו שהוא עתיד לסדר אחרי פרשה זו". (רש"י על הפסוק)
1. דרש: "ואין זאת אלא תורה" (מסכת עבודה זרה ב. ב. ראה מסכת מגילה ירושלמי א.ה.).
2. פשט: משבחי התורה שנאמרו בפרק זה. תורת ה' היא יותר תמימה... ומועלת ומועלת יותר מן השמש.

1.2. דרש: מצוה לכל האנשים ולנשים לראות הכתב ולכרוע ולומר: "וזאת התורה"
"תורת ה' תמימה". (מסכת סופרים יד. יד.)

תלמוד - בבלי וירושלמי

- א. שבת יד.א. תוספות בקטעים "האוחז ספר תורה" "בלא אותה מצוה". יד. ב. תוספות בקטע "כיון" סוכה מא.ב. מגילה לב.א. תוספות בקטע "בלא אותה מצוה". חגיגה כד.ב. תוספות בקטע "דתנן" ידיים ג.ה. (משנה) סופרים ג.טז
- ג.ד.ה.ו. מגילה: בבלי לב.א. רש"י בקטע "הגולל ספר תורה" תוספות בקטע "גוללו מבחוץ" ירושלמי א.ט. סופרים ג.י.
- ז. סוטה לט.ב. רש"י בקטע "עד שתגלל"

רמב"ם - הלכות

- א. אהבה, ספר תורה יו. ספר טהרה, אבות הטומאה ט.ה.
- ג.ד. תפילה יב.כד.
- ז. תפילה יב.יג.

הלכות קריאת ספר תורה

קמח. שלא יפשיט שליח ציבור התיבה
(ובו סעיף אחד)

א. אין שליח ציבור רשאי להפשיט התיבה בציבור כל זמן שהם בבית הכנסת.

פירוש רש"י:

"שהיו רגילים להביא ספר תורה מבית אחר שהיא משתמרת בו" כו' עד "שטורח ציבור הוא להתעכב שם". ועיין בפנים ב'אורח חיים'. (סוטה לט.ב. דבר המתחיל "להפשיט").

מקור ברש"י:

"להפשיט את התיבה בציבור" – כל זמן שהציבור בבית הכנסת. שהיה דרכם להביא ספר תורה מבית אחר שמשתמר בו לבית הכנסת. ופורסין בגדים נאים סביב התיבה ומניחין אותה בתוכה. וכשיוצאין משם ונוטלין ספר תורה להוליכו לבית המשתמר בו – לא יפשיטו הבגדים מן התיבה בפני הציבור, שטורח ציבור לעכב שם עם ספר תורה. אלא מוליך ספר תורה לביתו ומניחו, והעם יוצאים אחריו ואחר כך הוא בא ומפשיט את התיבה". (רש"י במסכת סוטה לט. ב.)

באור

א. להפשיט התיבה – "בכל מקום 'תיבה' פרושו ארון הקודש, ו'תיבה' האמורה כאן – שולחן שספר תורה מונח עליו כשקורין בו... וכשיוצאין משם ונוטלין ספר תורה ליתנו בבית שמשתמר בו, לא יפשיט ... התיבה בפני הציבור, שטורח ציבור הוא להתעכב... אלא מוליך הספר תורה והם יוצאים אחריו וחוזר לבית הכנסת ומפשיט התיבה". ('משנה ברורה')

קמח. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

א. ראה סימן קמט.

תלמוד - בבלי

א. סוטה לט. ב.

הלכות קריאת ספר תורה

קמט. שהציבור לא יצאו מבית הכנסת עד שיצניעו ספר תורה
(ובו סעיף אחד)

א. אין הציבור רשאים לצאת מבית הכנסת עד שיצניעו ספר תורה.

הגדה:

מיהו, אם אינם יוצאין רק יחיד – לית לן בה.

ואם מצניעים הספר תורה בבית אחר – אם אין לבית הכנסת אלא פתח אחד – צריכים להתעכב עד שיצא הספר תורה וילכו אחריו למקום שמצניעים אותו שם. ואם יש לבית הכנסת שני פתחים, יכולים לצאת בפתח אחד קודם שיצא הספר תורה בפתח האחר, ובלבד שילכו אחר הספר תורה וילווהו למקום שמצניעים אותו שם.

הגדה:

ובמקומות שמצניעין אותה בהיכל – שהיא הארון בבית הכנסת – מצוה לכל מי שעוברת לפניו ללוותה עד לפני הארון שמכניסין אותה שם. וכן הגולל ילך אחר הספר תורה עד לפני הארון. ועומד שם עד שיחזירו הספר תורה למקומה. וכן נוהגין במגביה הספר תורה, כי הוא עיקר הגולל. וכמו שנתבאר סימן קמ"ז סעיף ד'. ויש שכתבו שבאים התינוקות לנשק התורה כדי לחבבה ולזרזם במצות. וכן נוהגין.

באור

לית לן בה - אין בכך פסול.

קמט. הלכות קריאת ספר תורה מקורות

תנ"ך

תנו כבוד לתורה

אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקון. (דברים יג.ה.)

פרשנות על התנ"ך

פשוט: "אחרי עבודת ה' אלהיכם תלכו". (תרגומי אונקלוס ויונתן בן עוזיאל)

"שתעשו על פי יכולתכם כמעשיו ותרדפו אחרי נתיבותיו". (אבן עזרא על הפסוק)

דרש: "אין הציבור רשאים לצאת (מבית הכנסת) עד שינטל ספר תורה ויניח במקומו". (מסכת סוטה לט.ב.)

יש לצאת מבית הכנסת אחרי הוצאת ספר התורה ולא לפניו. (לפי 'טור' בסימן)

"אחרי ה' אלהיכם תלכו' וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: 'אש אכלה הוא' (דברים ד.כד.)?...אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים ...אף אתה הלבש ערומים, הקב"ה ביקר חולים... אף אתה בקר חולים, הקב"ה ניחם אבלים... אף אתה נחם אבלים, הקב"ה קבר מתים ... אף אתה קבור מתים" (מסכת סוטה יד. א.)

"וכי יש לך אדם שיכול להלך אחרי הקב"ה והכתיב "אש אכלה הוא"? אלא למהני תלמידי חכמים ולצדיקים. שיהא לבך שמח להדר למצוה". (מסכת כלה רבתי תחילת פרק ד.)

תנ"ך

מעמד מתן תורה בהר סיני

וירא העם וינעו ויעמדו מרחק. (שמות כ.ד.)

כי יראתם מפני האש ולא עליתם בהר. (דברים ה. ה.)

דרש: "כשם שניתנה באימה ויראה כך אנו צריכים לנהוג בה באימה וביראה". (מסכת מגילה ירושלמי ד.א.)

מעמד מתן תורה לדורות

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. (דברים ד.מד.)

לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל. (יהושע א.ח.)

תלמוד בבלי

א.סוטה לט.ב. רש"י בקטע "איכא פתחא אחרינא".

רמב"ם - הלכות תפילה

א. יב.כד.